

Contradicția lui Harpagon

Orică adaptare sau simplă punere în scenă românească a *Avarului* de Molière se confruntă cu riscul de a face din Harpagon un fel de Hagi Tudose combinat, eventual, cu Costache Giurgiuveanu. A reduce miza piesei la comicul de caracter și abisalitatea personajului la zgârcenia obsesivă ar însemna să se transforme o mare dramă socială într-o comedie benignă și un personaj tragic și malefic într-un Pantalone înșelat. Spectacolul *Omul care n-are* al lui Adrian Lupu evită cu abilitate o asemenea capcană. El propune o lectură proaspătă a *Avarului*, care se raportează atât la contemporaneitate, cât și la contextul epocii lui Molière.

Personajul lui Molière trăiește într-o epocă de mari transformări, în care se schimbă atât tipologia semnelor bogăției, cât și percepția și interpretarea lor. Suntem în epoca de diseminare a modului de producție capitalist, când investițiile, circulația capitalurilor, băncile câștigă teren în fața practicilor tradiționale de acumulare a bogăției prin exploatare funciară, cuceriri, colonizări și descoperiri de noi *El Dorado*-uri. Înainte, etalarea bogăției era privilegiul puterii aristocratice, predispuse la imprudențe. Pentru ceilalți, bogăția era semnificată de comoara care trebuie ascunsă pentru a nu risca să fie prădată sau disputată. În zilele lui Molière contau biletele de bancă, înscrisurile, cambiale, bogat era cel care se bucura de credit, nu cel care ascundea comori, iar pentru a avea credit trebuia să arborezi însemnele prosperității, chiar deasupra posibilităților. Ridicolul lui Harpagon nu stă pur și simplu în zgârcenia lui, ci în atașamentul depășit pentru semnele tradiționale ale bogăției (comoara din casetă) din care își face un fetiș. Spectacolul lui Adrian Lupu este îndrăzneț pentru că nuanțează cu grijă personajul-emblemă, până la a ne contraria așteptările. "Omul care n-are" al lui Grig Dristaru este un sanguin, departe de emacierea tradițională și, mai ales, un om care se mișcă o dată cu vremurile, care începe să înțeleagă mecanismele fructificării banilor (vezi îndemnurile către fiul său de a împrumuta bani cu camătă în loc de a-i cheltui), dar care rămâne totuși

ancorat în simbolistica depășită a averii ca fetiș, a comorii care trebuie ocrotită cu gelozie. Tragicomicul personajului vine din eșecul de adaptare la noile valori sociale, eșec care se repetă și în plan erotic. El nu reușește să meargă

până la capăt în modernizarea strategemelor sale financiare, după cum nu reușește să se desprindă de atașamentul cvasi-erotic pervers pentru "comoară" în favoarea unei satisfacții deplin consumate alături de aleasa fiului său. Soluția finală, în care contradicția lui Harpagon este rezolvată de apariția Morții, dă spectacolului fior și altitudine.

Spectacolul abundă în semne și accente teatrale judicios distribuite. Înclinațiile artistice ale lui Harpagon, manifestate prin încercările de a-și înfrumuseța prin forțe proprii habitat-ul, arată altă dimensiune refulată a personajului. Concepția personajului Valeriu, în interpretarea lui Lucian Pânzaru, este interesantă prin legătura de unire fin trasată cu Tartuffe. Între personaje se creează relații complexe; Harpagon nu este văzut pur și simplu ca o personalitate accentuată confruntată cu o multitudine indistinctă.

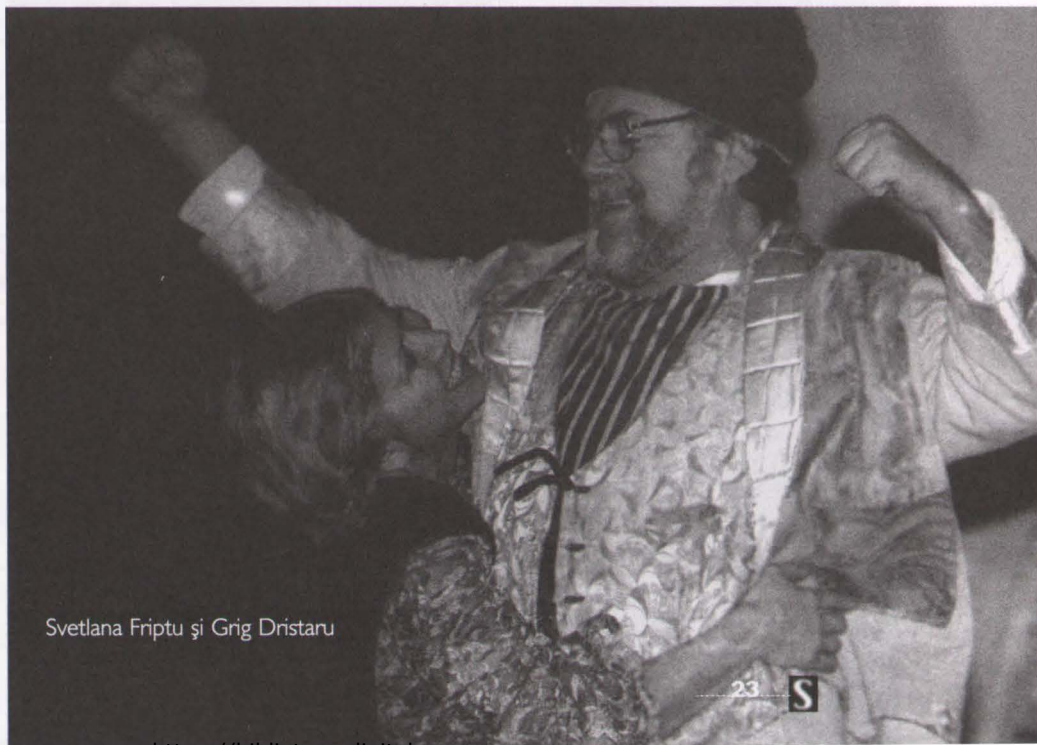
Foarte interesant este personajul mut și

OMUL CARE N-ARE de Adina Zeev după *Avarul* de Molière • **TEATRUL DRAMATIC din GALAȚI** • Data reprezentăției: 12 decembrie 1998 • Regia: Adrian Lupu • Scenografia: T.Th. Ciupe • Distribuția: Grig Dristaru (Harpagon), Lucian Pânzaru (Valeriu), Carmen Albu (Eliza), Aureliu Bătcă (Cleant), Daniel Iancu (Flaps), Cătălin Cucu (Simon), Svetlana Friptu (Frosina), Petre Păpușă (Jac), Ana-Maria Ciucanu (Servitoarea, Cea care scoate din impas), Crina Stoica (Mariana), Gabriel Constantinescu (Comisarul).

abulic al servitoarei, care duce figura "toantei" din Caragiale până în marginile expresionismului și face din ea o emblemă a morții care veghează asupra lumii din piesă.

Ceea ce totuși i s-ar putea imputa acestui spectacol original și bogat în idei, care se bucură și de o scenografie expresivă, este insistența exagerată asupra unor momente, grija de a duce totul până la capăt, de a explica toate intențiile astfel încât să nu rămână nimeni nedumerit și nimic neînțeles. Teatrul este o artă democratică, desigur, dar în sensul că promovează dezbateră, nu didacticismul. *Intelligenti pauca*, spune un proverb italian, adică cei deștepți nu au nevoie să fie bătuiți la cap, aluziile le ajung. Iar regula jocului ne obligă să presupunem că spectatorii sunt cel puțin la fel de inteligenți ca și noi.

Adrian Mihalache

Svetlana Friptu și Grig Dristaru